

ZPRÁVA O PLNĚNÍ POLITIKY ARCHITEKTURY A STAVEBNÍ KULTURY ČESKÉ REPUBLIKY

Josef Morkus

Od schválení Politiky architektury a stavební kultury České republiky uplynuly již tři roky a její implementační plán založený na plnění stanovených opatření se tak dostal do poloviny svého časového horizontu. Splněno je asi 15 % opatření, téměř 50 % je rozpracováno.

Politiku architektury a stavební kultury České republiky (dále též „Politika“ nebo „materiál“) schválila vláda České republiky 14. ledna 2015 usnesením č. 22. Politika řeší podporu rozvoje architektury a stavební kultury jako principu zvyšování kvality prostředí vytvářeného výstavbou. Účelem je přinést zlepšení kvality života lidí zvyšováním kvality prostředí, ve kterém žijí. Za tímto účelem Politika stanovuje vizi a základní cíle ve střednědobém až dlouhodobém horizontu, rozčleněné do osmi témat. Pro dosažení stanovených cílů navrhuje 71 opatření, včetně určení zodpovědných a spolupracujících institucí a termínů splnění opatření.

Usnesení vlády ukládá do konce roku 2020 zpracovat a předložit zprávu o vyhodnocení plnění Politiky včetně případného návrhu její aktualizace pro další období. Ministerstvo pro místní rozvoj (dále též „ministerstvo“) jakožto garant Politiky předpokládá, že možnost předložení aktualizace materiálu bude využita. Předkládací zpráva materiálu předpokládá průběžný monitoring, výstupy z průběžného sledování naplňování Politiky však nejsou předkládány vládě.

Za účelem poskytnutí veřejně dostupného přehledu o naplňování Politiky připravilo ministerstvo zprávu o jejím plnění k prosinci roku 2017. Tato zpráva byla po konzultaci se všemi institucemi určenými jako garanti nebo spolupracovníci na plnění opatření zveřejněna na stránkách Ministerstva pro místní rozvoj a Ústavu územního rozvoje, kde je volně ke stažení ve formátu pdf.

Politika architektury a stavební kultury České republiky schválená vládou v roce 2015 a zpráva o jejím plnění k prosinci 2017

Zpráva o plnění

Zpráva o plnění Politiky architektury a stavební kultury České republiky se skládá z několika částí. Po rekapitulaci základních údajů o materiálu následuje kapitola věnovaná distribuci a medializaci Politiky, poté informace o obdobných dokumentech v zahraničí a následně obecná informace o naplňování Politiky. Zdaleka největší část zprávy o plnění zabírá vyhodnocení naplňování jednotlivých opatření. V závěru zprávy jsou uvedeny náměty, jejichž zařazení do Politiky je třeba prověřit v rámci aktualizace materiálu.

Distribuce, medializace, konference

Po schválení Politiky vládou byla připravena brožura, která je vystavena na webu. Zároveň byla brožura vytištěna v nákladu 3 000 ks, přičemž polovina z tohoto počtu byla distribuována jako příloha časopisu Urbanismus a územní rozvoj. Distribuce všem obcím s rozšířenou působností byla zajištěna prostřednictvím krajských úřadů. Politika byla rovněž přeložena do angličtiny a anglická verze je vystavena na internetových stránkách a v menším nákladu i vytištěna. Pro základní informaci byly zpracovány letáky představující vizi, cíle a opatření Politiky, včetně popisu všech osmi tematických oblastí. Tyto letáky jsou dostupné v češtině, angličtině, francouzštině, němčině a ruštině. Je možné je stáhnout na webu Ministerstva pro místní rozvoj a Ústavu územního rozvoje, případně je lze získat podobně jako brožury i v tištné formě.

Schválení Politiky architektury a stavební kultury mělo poměrně značný ohlas v tisku. Články ji věnovaly např. Deník.cz, Týdeník ECHO, ERA 21, Kulturní noviny, TZB info, EARCH či CBArchitektura. Velký význam dokumentu přikládá a o šíření jeho publicity se zaslouhuje Česká komora architektů i Česká komora autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě.

Politice architektury a stavební kultury České republiky, resp. jejím vybraným tématům, se věnují odborné konference, zaměřené specificky na tento dokument a jeho implementaci. Dne 26. 5. 2017 se uskutečnila na půdě Fakulty architektury ČVUT doktorandská konference „Politika architektury“, tématem vzdělávání se zabývala konference Architektura dětem, která se konala 13. a 14. 10. 2017. Ve dnech 15. a 16. února 2018 proběhlo setkání středoevropských komor architektů v Brně, jehož hlavním tématem byly politiky architektury, a kde bylo téma probíráno se zástupci okolních zemí.

Politiky architektury v zahraničí

Politika architektury a stavební kultury České republiky není v Evropě osamocena. Obdobný materiál existuje v 21 evropských zemích, stávající dokumenty jsou často aktualizovány. Politiky architektury a stavební kultury jsou v poslední době na mezinárodní úrovni často konzultovány, věnuje se jim řada odborných konferencí, které porovnávají jednotlivé přístupy a snaží se o hledání styčných témat. Postřehům z vybraných zahraničních akcí, včetně základní informace o některých zahraničních politikách architektury a podobných dokumentech, se věnuje článek „Mezinárodní konference k politikám architektury“, který vyšel v čísle 3/2017 tohoto časopisu.

Obecný přínos Politiky architektury a stavební kultury

Naplňování Politiky architektury a stavební kultury České republiky lze hodnotit ve dvou rovinách. První je celkové pozvednutí kvality architektury, stavební kultury a obecně prostředí, ve kterém se pohybujeme, tedy naplnění hlavních vizí Politiky. Na zhodnocení, zda měla Politika v této oblasti očekávaný efekt, zatím uplynula příliš krátká doba. Rozhodně pozitivně však lze vnímat skutečnost, že se po svém vydání Politika architektury a stavební kultury České republiky stala mediálně diskutovaným tématem a vzbudila ohlas.

Druhým, jasněji měřitelným způsobem hodnocení naplňování Politiky architektury a stavební kultury ČR, je vyhodnocení naplňování jednotlivých opatření, kterému se věnuje hlavní část zprávy o plnění k prosinci 2017.

Naplňování opatření Politiky

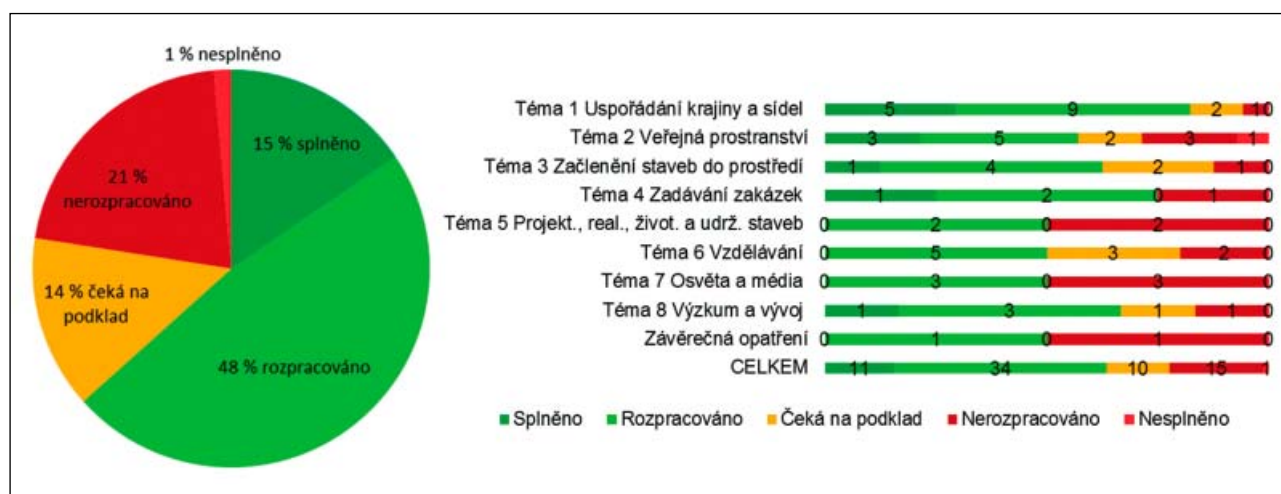
Politika definuje celkem 71 opatření. K prosinci 2017 je splněno 11 opatření, 34 opatření je rozpracováno, pro splnění 10 opatření se připravují podklady, 15 opatření není rozpracováno nebo má pozdější termín splnění a 1 opatření se nepodařilo v termínu naplnit a ani v blízké době nelze v jeho plně-

ni očekávat posun. V následujících odstavcích jsou zmíněny konkrétní výsledky vybraných opatření, kompletní přehled je součástí zprávy o plnění Politiky k prosinci 2017.

Téma 1 se věnuje uspořádání krajiny a sídel. Splněna jsou opatření, která požadovala ve spolupráci s Technologickou agenturou České republiky zpracovat výzkumy na téma Trendy vývoje struktury měst a obcí a vliv nových technologií na sídelní strukturu, na strukturu sídel a na jejich spolupráci v sídelní struktuře. V návaznosti na tyto výzkumy se připravuje metodika pozitivního ovlivňování vývoje struktury měst a obcí v ČR. Výstupem splněného opatření je i volně dostupná publikace „Principy a zásady urbanistické kompozice v příkladech“. Probíhá novelizace Národní strategie regenerace brownfieldů, Ministerstvo průmyslu a obchodu spustilo „Program podpory regenerace a podnikatelského využití brownfieldů“ a Ministerstvo pro místní rozvoj program „Podpora revitalizace území“. Vydána byla certifikovaná metodika „Standards dostupnosti veřejné infrastruktury“. Rozpracován je projekt „Vymezování zelené infrastruktury v územním plánu“ a metodický pokyn pro koncepci uspořádání krajiny.

V rámci implementace tématu 2 – Veřejná prostranství je z Integrovaného operačního programu podpořeno zpracování územních studií veřejných prostranství. Připravuje se metodický pokyn pro vyhodnocování veřejných prostranství v územně analytických podkladech, a pro stanovování požadavků na ně v zadání a v návrhu územního plánu. Naopak splnit se nepodařilo opatření, které požadovalo novelizovat stavební zákon tak, aby v rámci dohody o parcelaci nebyl požadován souhlas všech vlastníků pozemků, a aby byl zaveden nástroj směny pozemků.

Téma 3 se věnuje začlenění staveb do prostředí. V rámci jeho implementace byla například vytvořena volně dostupná publikace „Charakter a struktura zástavby venkovských sídel v územních plánech“ a připravuje se obdobná publikace, která se bude věnovat charakteru a struktuře zástavby městských sídel. Diskutovaným tématem je i problematika hlavních/městských architektů.

Stav plnění opatření Politiky architektury a stavební kultury České republiky.

Zadávání zakázek se věnuje téma č. 4. Nový zákon o zadávání veřejných zakázek stanovuje, že u architektonických a stavebních služeb zadavatel nesmí stanovit ekonomickou výhodnost pouze na základě nejnižší nabídkové ceny. V rámci plnění opatření Politiky se připravuje národní dotační program na podporu architektonických a urbanistických soutěží. Nerozpracována zatím zůstává metodika, která by umožnila stanovit kromě pořizovacích nákladů i náklady na provoz, údržbu a případně i odstranění staveb.

Téma 5, které řeší projektování, realizaci, životnost a udržitelnost staveb, obsahuje mimo jiné opatření, které požaduje prosadit uplatnění standardů výkonů při zpracování územně plánovacích a projektových dokumentací a využívat honorářové řády. V rámci plnění tohoto opatření zveřejnily obě profesní komory kalkulačky, které stanovují orientační časovou náročnost jednotlivých plánovacích a projektových prací. Nerozpracován zatím zůstává systém získávání a využití základních dat o ekonomice realizace, provozu a údržby staveb financovaných z veřejných prostředků.

Rozsáhlé téma 6 se věnuje vzdělávání. V rámci plnění opatření bylo realizováno mnoho školení zaměřených na představení novinek v oblasti stavebního práva. Vysoké školy pořádají kurzy zaměřené na participaci veřejnosti v praxi územního plánování, regionálního a územního rozvoje. Naplněno bylo i opatření požadující zpracovat projekt „Výzkum vhodných nástrojů ke zvyšování stavební kultury“, způsob jeho implementace však zatím zůstává otevřený. V nejbližších letech bude rozvíjena implementace vzdělávání o architektuře a stavební kultuře na všech stupních škol.

Téma 7 řeší osvětu a mediální spolupráci. Propagaci kvalitních příkladů architektonických a urbanistických děl se věnuje několik soutěží, ať už tradičních, nebo nově vzniklých. Každá ze soutěží klade důraz na jiný aspekt a společně tak předkládají komplexní obraz a mají potenciál oslovit skutečně širokou veřejnost. Zároveň je pořádáno mnoho akcí, které mají za cíl představit kvalitní příklady a kultivovat prostředí vytvářené výstavbou, např. „Zažít město jinak“, „Architecture Week“ nebo „Den architektury“. Z nadačních programů jsou podporovány konkrétní projekty na úpravu veřejných prostorů.

Téma 8 se zabývá výzkumem a vývojem. Daří se na jednom místě publikovat výsledky výzkumů, které se zaměřují na vliv kvality prostředí na člověka a na témata související se stavební kulturou obecně. Naopak doposud nejsou evidovány a jednotně prezentovány granty zaměřené na obory architektura, urbanismus, územní plánování, krajinářská architektura a stavební kultura.

Budoucnost

Již nyní je třeba se zamýšlet nad tím, kterým směrem má být budoucí aktualizace Politiky architektury a stavební kultury České republiky směřována. Závěrečná kapitola zprávy o plnění Politiky k prosinci 2017 proto naznačuje témata a okruhy, jejichž zařazení by mělo být před návrhem na aktualizaci materiálu prověřeno. Je to například digitalizace v územně plánovací činnosti a v povolování staveb, posílení role dobrých příkladů, cílená práce s novináři, větší propagace české architektury, udržitelnost a odolnost staveb i prostředí, ochrana architektonického dědictví, větší důraz na vzdělávání v oblasti památkové péče, podpora zachování a využití tradiční venkovské zástavby, podpora regionální architektury, téma místních a regionálních politik architektury a stavební kultury či naopak téma evropské politiky architektury. Prověřit je možné i problematiku státních a krajských architektů či městských inženýrů. Zhodnocen může být i význam architektury a prostředí vytvářené výstavbou jako politického tématu. Důraz by měl být kladen na větší zapojení nadací a spolků směřujících k implementaci Politiky a zajištění větší propagace Politiky architektury a stavební kultury České republiky jak u nás, tak v zahraničí.

Zpráva o plnění Politiky architektury a stavební kultury je průběžně aktualizována, proto Ministerstvo pro místní rozvoj uvítá veškeré doplňující informace k plnění jednotlivých opatření, stejně jako podněty na opravy vyhodnocení plnění materiálu jako celku i jednotlivých opatření a náměty na jeho budoucí aktualizaci. Podněty je možno zasílat na e-mail pask@mmr.cz.

*Ing. arch. Josef Morkus, Ph.D.
Odbor územního plánování
Ministerstvo pro místní rozvoj*

ENGLISH ABSTRACT

Report on the implementation of the Architecture and Building Culture Policy of the Czech Republic, by Josef Morkus

Three years have passed since the Architecture and Building Culture Policy of the Czech Republic was approved. Therefore, its implementation plan, which is based on the fulfilment of stipulated measures, has reached the midway point its time schedule. Approximately 15% of these measures have been accomplished and almost 50% are under way.